

Tư tưởng Hồ Chí Minh TRONG XÂY DỰNG XÃ HỘI HỌC TẬP HIỆN NAY

HOÀNG VIỆT

“Cách đây gần 41 năm, trước trào lưu phát triển khoa học và công nghệ vượt bậc trên thế giới, nhiều học giả quốc tế lần lượt nêu lên những đề xuất thay đổi tư duy truyền thống bằng một khái niệm - khái niệm xã hội học tập (XHHT). Ở Việt Nam, sau ngày Cách mạng tháng Tám thành công, Việt Nam đã nêu rõ những tư tưởng về tổ chức việc học cho toàn dân, rất phù hợp với tư duy mới về giáo dục của thế giới”.

Việt Nam, không chỉ những năm 70 của thế kỷ XX, cũng không chỉ năm 2001 và năm 2006, Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ IX và lần thứ X của Đảng mới quyết định phải xây dựng một XHHT trong cả nước. Mà năm 1946, trong khi giặc Pháp xâm chiếm Nam Bộ và chuẩn bị tấn công ra miền Bắc, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đưa ra những quyết sách tổ chức việc học cho toàn dân.

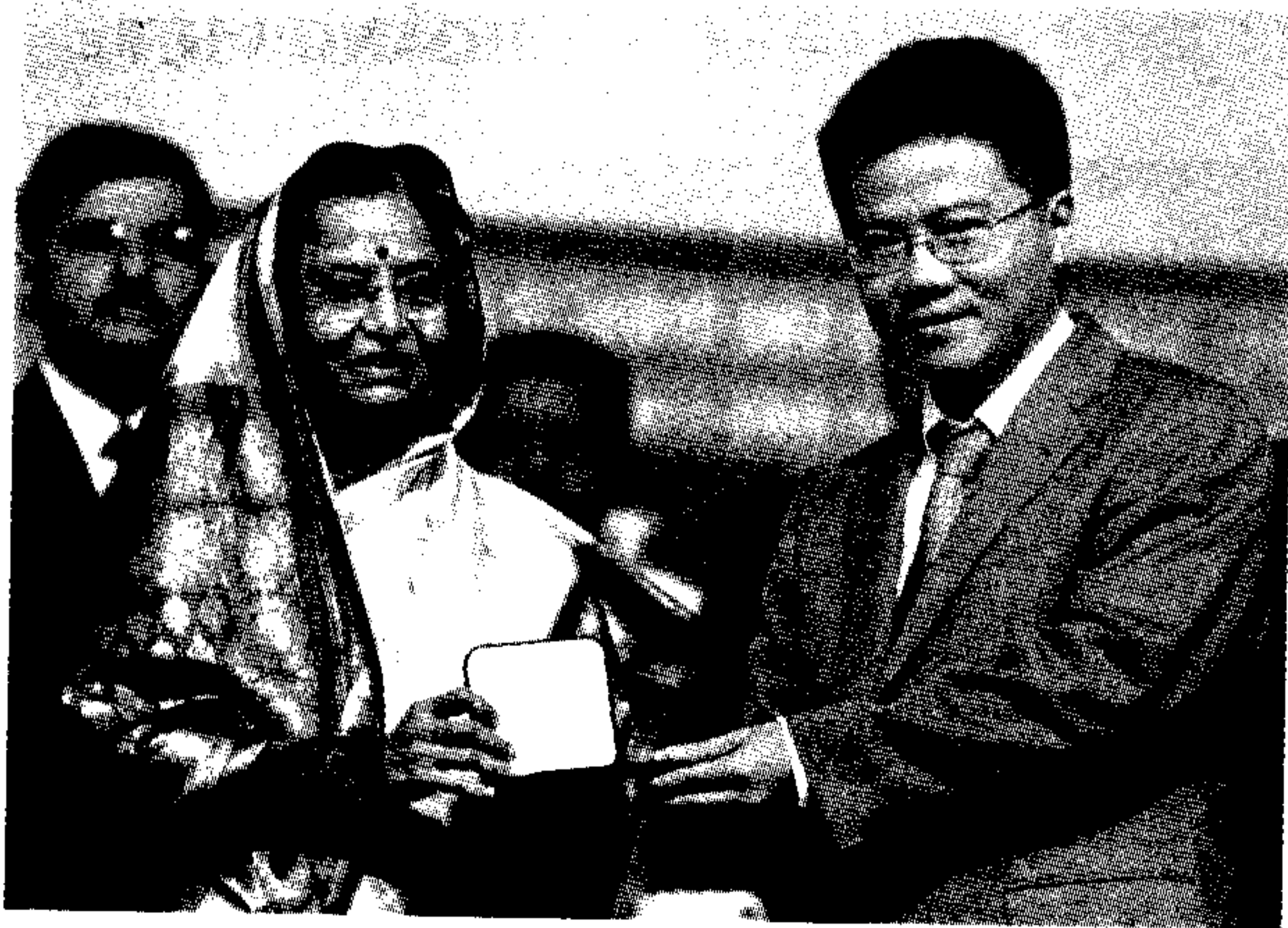
Trước hết, nói về tư tưởng Hồ Chí Minh, liên quan đến nội dung của XHHT hiện nay là “ai cũng được học hành”. Cụ thể là tổ chức XHHT như thế nào cho mọi người trong xã hội đều có cơ hội học tập và học tập suốt đời.

Chúng ta đã biết từ đầu năm 1946, cả nước ta vừa giành được độc lập, lại phải kháng chiến chống giặc Pháp xâm chiếm Nam Bộ. Tình hình kinh tế - xã hội trong nước còn vô vàn khó khăn. Thế nhưng, trong cuộc họp đầu tiên của Ủy ban Nghiên cứu Kế hoạch Kiến quốc vào ngày 10 tháng 01 năm 1946, Hồ Chủ tịch đã nêu ra bốn yêu cầu: “Làm cho dân có ăn, làm cho dân có mặc, làm cho dân có chỗ ở, làm cho dân có học hành” trong kế hoạch kiến quốc lúc bấy giờ. Cũng trong tháng

01/1946, khi trả lời các nhà báo, Hồ Chủ tịch nói rõ thêm: “Tôi chỉ có một ham muốn, ham muốn tột bậc là làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta hoàn toàn tự do, đồng bào ta ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành”. Lúc này, tình hình mọi mặt ở Việt Nam vô cùng khó khăn và phức tạp. Kháng chiến quyết liệt, kiến quốc khẩn trương. Riêng về giáo dục, tới 95% dân chúng còn mù chữ, số người được học qua cấp tiểu học rất ít. Số đã qua trung học cấp II, cấp III còn ít hơn nữa. Số người qua trường Cao đẳng và Đại học càng không được bao nhiêu. Cho nên tư tưởng về mục tiêu hành động “ai cũng được học hành” là một quyết đoán mạnh bạo, vừa bảo đảm quyền tự do dân chủ thật sự cho toàn dân, vừa bảo đảm dân trí của đất nước được nâng cao. Tư tưởng “ai cũng được học hành” của Hồ Chủ tịch là một tiêu chí của XHHT ngày nay. Ngoài hệ thống dạy và học ở các trường, các bậc học theo lứa tuổi đã qui định XHHT phải tổ chức nhiều hệ thống giáo dục mở, giáo dục thường xuyên dành cho những người đang lao động sản xuất, đang công tác hoặc đã về hưu; những người có hoàn cảnh nghèo, khó khăn,

bệnh tật, không có khả năng đến trường lớp chính quy... đều được tiếp tục học tập, được tiếp cận mọi nguồn tri thức mới.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về dạy và học được lưu truyền đến nay rất phù hợp với các nội dung của XHHT. Đó là “học tập suốt đời”, “học tập thường xuyên”.

Giáo sư Ngô Bảo Châu nhận giải thưởng Fields

Ảnh: T.L

Năm 1950, mở đầu cho Hội nghị toàn quốc về công tác huấn luyện và học tập tại chiến khu Việt Bắc, Hồ Chủ tịch lên phát biểu ý kiến đã nhấn mạnh rằng: “Người huấn luyện phải học thêm mãi thì mới làm được công việc huấn luyện của mình”. Lê-nin thì nổi tiếng với câu nói như là một lời răn dạy chúng ta: “Học, học nữa, học mãi”. Hồ Chủ tịch lại chỉ tay lên tấm bangrol mang dòng chữ: “Học không biết chán, dạy không biết mỏi” đang treo trong phòng họp, rồi nói: “Chính là lời dạy của Khổng Tử”. Mọi người dự hội nghị ngày ấy hiểu rằng, Hồ Chủ tịch vốn hiểu thông và vận dụng nhuần nhuyễn văn hóa cổ kim Đông-Tây, muốn kết hợp lời dạy của Khổng Tử và lời khuyên của Lê-nin để xác định một phương châm giáo dục mang tầm chiến lược của Việt Nam: “Học thường xuyên - học suốt đời”. Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, dân ta không đợi một hoàn cảnh thuận lợi nào đó mới học thường xuyên, học suốt đời. Ngay cả trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược còn

đang khần trương và ác liệt, việc học cũng phải được đề cao, học mãi, học suốt đời. Chính bản thân Hồ Chủ tịch cũng là một tấm gương sáng, điển hình về học tập suốt đời. Năm 1961, Người nói chuyện với một số cán bộ lớn tuổi rằng: “Tôi năm nay 71 tuổi, nhưng vẫn cố gắng học thêm. Còn sống thì còn phải học”.

Về mục tiêu chiến lược của giáo dục - đào tạo, cũng là mục đích của XHHT ngày nay thì vào tháng 9/1949, Hồ Chủ tịch đã ghi lên trang đầu quyển sổ vàng của trường Nguyễn Ái Quốc ở Chiến khu Việt Bắc là:

“Học để làm việc

làm người

làm cán bộ

Học để phụng sự đoàn thể

phụng sự giai cấp và nhân dân

phụng sự Tổ quốc và nhân loại

Muốn đạt mục đích thì phải

cần, kiệm, liêm, chính

chí công, vô tư”

Rõ ràng tư tưởng Hồ Chí Minh vì mục tiêu giáo dục - đào tạo là rất toàn diện và có cơ sở. Theo Hồ Chủ tịch, học không chỉ để có kiến thức mới, có chuyên môn cao mà còn học để làm người vừa có tài, vừa có đức. Tư tưởng này rất phù hợp với mục đích của XHHT hiện nay, học để tiếp cận tri thức mới của thời đại nhằm nâng cao trình độ khoa học và công nghệ, phát huy trí tuệ sáng tạo trong mọi công việc, để rèn luyện tính nhân văn và đạo đức cao cả.

Trong quá trình xây dựng XHHT theo tinh thần Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng, chúng ta tập trung tìm nhiều phương cách mới về cải cách các thể chế tổ chức giáo dục trong nhà trường, ngoài nhà trường, cũng như cải cách việc dạy và học trong nhà trường, ngoài nhà trường làm sao tạo cơ hội tối đa cho mọi người được học tập, học thường xuyên, học suốt đời. Đó là cách tốt nhất để vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng XHHT hiện nay.

H.V